

Скарби Святого Письма в українському вимірі

Інтелектуально-пізнавальна гра

Деркач Алла Миколаївна
вчитель зарубіжної літератури
Рівненської ЗОШ №23

Позакласний захід

Правила гри:

1. Всі команди – учасниці займають місце за столом одночасно.
2. Запитання в усній формі пропонує ведучий.
3. Протягом 1-2 хвилин (залежно від рівня складності) команда готує колективну відповідь на запитання у письмовій формі і передає її журі через асистентів. Після відведеного часу відповіді не приймаються.
4. Учні відповідають на запитання п'яти рівнів; за кожну правильну відповідь – 1 бал.
5. Члени журі оцінюють відповідь.
6. Ведучий оголошує правильну відповідь.
7. Після кожного з етапів гри голова журі оголошує кількість балів, яку одержала кожна команда.
8. Після завершення гри голова журі підбиває підсумки і оголошує загальну кількість балів, яку одержала кожна команда.

I тур. Вікторина «Крилате слово Біблії» (запитання стосуються крилатих слів біблійного походження, їхніх семантичних особливостей, форми, функціонування).

1. Лишайник виду *Aspicilia esculenta* за умов край сухого клімату пустель та відсутності ґрунтів дістає поживні речовини з атмосфери. Висохши до розмірів п'яти сантиметрової грудочки, він за подувом вітру переноситься на великі відстані й потрапляє на землю. З давніх часів і до сьогодні ці грудочки є кочовикам їжею. Який біблійний сюжет і пов'язаний з ним фразеологізм постали на ґрунті цієї особливості лишайника? (*«манна небесна», вислів пов'язаний своїм походженням із біблійного переказу про вихід юдеїв на чолі з Мойсеєм із єгипетської неволі в обіцяну землю, коли Бог з неба посилав їм щоранку їжу у вигляді манни упродовж усього часу мандрівки. Смаком манна нагадувала печиво з маслом і медом, її збирали і варили або пекли з неї хліб. Дослідники вважають, що такі особливості цього лишайника, який гебрайською мовою називався «ман», і дали підставу для виникнення цього фразеологізму*).

2. Слово «бедлам» на позначення безладдя, хаосу, невпорядкованості походить від назви найдавнішої у світі божевільні в Лондоні. А як це слово пов'язане з Біблією? (*Бедлам – просторічна англійська вимова цієї лікарні – Віфлеємський*

шпиталь (*Bethlehem Hospital*), назва якої походить від міста, де народився Ісус Христос).

3. Про Івана Хрестителя у Святому Письмі сказано, що він, проповідуючи в пустелі, «живився акридами й диким медом». Відтоді цей вислів використовується для позначення бідної, нужденної їжі. Що таке акриди – перша пожива Хрестителя? (*Акриди – сарана ті інша дрібна комашня, яку Святий Хреститель збирав у траві й на деревах*).

4. Старослов'янською мовою цей вислів звучить так: «алчуці і жаждуці»; друге слово особливих пояснень не потребує: «жаждуці» - «спраглі». А от що означає слово «алчуці»? (*«Алчуці»-«голодні», саме так слід перекладати це слово, що входить до складу крилатого вислову, взятого з Нагірної проповіді Христа*).

5. Який атрибут пекла, за християнськими віруваннями, найголовніший? (*Найімовірніше, смола, бо саме слово «пекло» походить від латинського «picula»-«смола»*).

6. Плід якого дерева був, за Біблією, заборонений? (*У Біблії не зазначені дерево й назва його плоду, який заборонено було їсти першим людям, тому дослідники Святого Письма ототожнювали «дерево пізнання» і «заборонений плід» із різними деревами й плодами: гранатом, виноградом, шовковицею, та найчастіше називалися й зображалися яблука, що й позначилося на творенні окремого крилатого вислову – «яблуко спокуси»*).

7. Українці тривалий час не мали перекладу рідною мовою Святого Письма, а користувалися перекладами, здійсненими малозрозумілими для них мертвими мовами – старослов'янською і церковнослов'янською. Спробуйте пояснити, про яке явище йдеться у вислові, що став крилатим, – «розверзлися хлябі небесні». (*Вислів «розверзлися хлябі небесні», вжитий у Книзі Буття, перекладається як «відкрилися всі джерела великої безодні» й означає «велика злива»*).

8. Назвіть крилаті вислови біблійного походження, до складу яких входять числа та похідні від них утворення. (*Третя сторожа; тридцять срібників; друг, який тричі відрікся; десять заповідей; книга (таємниця) за сімома печатками; сім смертних гріхів; горе одному; до сьомого коліна; друге пришествя; і один у полі воїн; усякої тварі по парі*).

9. Назвіть крилаті слова біблійного походження, до складу яких входять імена людей та похідні від них утворення. (*Валамова ослиця; Валтазарів бенкет; Юдин поцілунок; Юдині срібняки; Адамові діти; Адамове ребро; воскресіння Лазаря; у костюмі Єви; Євині дочки; плач Єремії; Каїнова печать; Ноїв ковчег*).

10. Назвіть крилаті слова біблійного походження, до складу яких входять назви географічних об'єктів та похідні від них утворення. (*Вавилонська вежа; вавилонське стовпотворіння; вавилонська блудниця; єгипетська неволя; єгипетські кари; ерихонська труба; ти переміг, галілеянине!*).

11. Назвіть вислів, який походить з Євангеліє від Святого Матвія, де в Нагірній проповіді, Ісус Христос, зокрема, застерігає людей від фальшивих пророків і радить: «По їхніх плодах ви пізнаєте їх». Цим висловом образно позначають

лицемірну, підступну й підлу людину, яка вдало приховує свою хижість і лихі наміри під маскою доброзичливості, доброчесності й порядності. *(Вовк в овечій шкурі)*

12. Назвіть вислів, який пов'язаний своїм походженням із Новим Заповітом, де неодноразово використовується в Ісусових пророцтвах щодо майбутньої долі Єрусалима – страхітливих руйнувань, нищень, погромів. Вислів уживається у значенні «зруйнувати дощенту, знищити щось, скасувати, нещадно розкритикувати, викрити в чомусь». *(Каменя на камені не залишити)*

13. Назвіть вислів, який своїм походженням пов'язаний із Книгою Псалмів у Старому Заповіті. Цими словами названо місце, де має відбутися Страшний Суд наприкінці світу. У переносному вживанні означає: земне життя з усіма його злигоднями, випробуваннями і стражданнями, турботами й печальми; чиясь гірка страдницька доля. *(Долина плачу / печалі)*

14. Назвіть вислів, який пов'язаний своїм походженням зі старозавітними переказ ми про блукання євреїв після втечі з Єгипту. Ведучи обраний народ пустелею, «Господь ішов перед ними, вдень у стовпі хмари, щоб проводити їх дорогою», а вночі прибирав іншого вигляду. Цей крилатий вислів характеризує вождя, провідника, котрий веде свій народ, або сила, що спрямовує і захищає весь народ чи окрему людину в надзвичайних ситуаціях, слугує надійним дороговказом. *(Вогненний стовп)*

II тур. Гра «Завершуй!» (необхідно правильно завершити початкові частини відомих крилатих висловів біблійного походження)

- Живому собаці краще, ніж... *(мертвому левові)*
- Жниво велике, а... *(женців мало)*
- Нема пророка у... *(своїй країні)*
- Багато покликаних, та... *(мало обраних)*
- Не самим лише хлібом... *(живе людина)*
- Все на краще в цьому... *(кращому зі світів)*
- Залиш мертвим ховати... *(своїх мерців)*
- Кому багато дано, з того... *(багато спитають)*
- Будьте мудрі, як змії і... *(кроткі, як голуби)*
- Не розкидайте бісеру... *(перед свинями)*
- Субота для людини, а не... *(людина для суботи)*
- У багатослівності немає... *(правди)*
- Кожна річ має... *(пору під небом)*
- Хіба ревуть воли, як... *(ясла повні)*
- Хто має вуха - ... *(хай почує)*
- Хто не хоче працювати, той... *(не повинен їсти)*
- Все повертається на... *(круги своя)*

III тур. Гра «Встановіть відповідність»

- Вогненні слова – пророкування загибелі
- Сіль землі – найкращі люди
- Єрихонська труба – гучний голос, звук

- Маслинова гілка – мир, спокій
- Текти молоком і медом – багата земля
- Манна небесна – несподівано одержані життєві блага
- Наріжний камінь – головна ідея, основа
- Ноїв ковчег – надійний притулок
- Камінь спотикання – перешкода
- Обіцяна земля – багатий край, сподівана мета
- Плач і скрегіт зубовних – крайній розпач
- Марнота марнот – дріб'язкові життєві клопоти
- Терновий вінок – страждання, муки
- Умити руки – ухилитися від відповідальності
- Хліб насущний – основа існування
- Блудний син – людина, яка розкаялася у своїх помилках
- Фіговий листок – благопристойне прикриття ганебних учинків
- Нести свій хрест – покірність долі, терплячість.

IV тур. Вікторина «Імена зі Святого Письма»

1. Ім'я якого персонажа Старого Заповіту в перекладі з давньоєврейської мови означає «гнаний, переслідуваний», що позначилося на його життєвій долі: саме це ймення стало синонімом страждань, гонінь, великих випробувань? (*Йдеться про Йова*).
2. Ім'я якого біблійного царя нині є лайкою? (*Ирод*).
3. З яким біблійним героєм пов'язане образне використання цього імені для позначення одужання після тяжкої хвороби, відновлення чогось старого, забутого, оновлення після занепаду? (*Лазар*).
4. Яке ім'я біблійного персонажа широко використовується нині для образної назви людини, яка має значні фізичні показники – високий зріст, могутню статуру, величезну силу? (*Голіаф*).
5. Який біблійний герой, учень Ісуса Христа, не повірив у воскресіння Спасителя і вимагав вірогідних підтверджень такого дива? Це ім'я є синонімом украй недовірливої людини, що ставить під сумнів те, що є очевидним, істинним для інших. (*Хома*)
6. Прізвисько цієї біблійної героїні утворилося від назви її рідного міста. Згодом воно почало використовуватися як самостійне жіноче ім'я, змінивши свою форму часом до невпізнання. Скажімо у французів воно звучить як Мадлен. (*Магдаліна – прізвисько блудниці Марії, яка одержала його як уродженка міста Магдали*).
7. Як давні греки переклали своєю мовою з давньоєврейської ім'я одного з персонажів Біблії – Кифи, яке утворилося від слова «камінь»? (*Петро. Давньогрецькою petros – камінь*).
8. Яке чоловіче ім'я утворилося від назви рідного міста Ісуса Христа? (*Назар, Назарій від Назарет*).
9. Як у Біблії названо жінку, яку б греки звали Зоєю, а римляни Вітоєю? (*Єва, бо в давньоєврейській мові це ім'я утворилося від слова «жити», як і Зоя і давньогрецькій, і Віта – в латинській*).

10. Мати цього біблійного героя дуже сміялася, коли довідалася, що завагітніла, бо надто вже старою була на той час – їй виповнилось 90 років. Ім'я її дитини перекладається з давньоєврейської як «буде сміятися, сміх», адже жінка мала певність, що кожен неодмінно сміятиметься, побачивши її з немовлям. Як же назвали дитину? (*Ісак*).
11. Ім'я цього біблійного персонажа перекладається з давньоєврейської мови, як «славетний», але саме його життя було таким безславним, ганебним, ницим, що нині ймення, яке він носив, не названо в переліку паспортних імен і використовується як груба образлива лайка. (*Йдеться про Юду Іскаріота, що зрадив Христа, видавши його римлянам і цим заслужив вічне прокляття, став уособленням підлого, підступного зрадника*).

У тур. Гра «Бліц-тур»

1. Якою була сума «юдиних срібняків»? (*30*)
2. Кого з персонажів Біблії було обернено на соляний стовп? (*Дружину праведника Лота, коли втікала з Содома й Гоморри*)
3. Який суд називають Соломоновим? (*Мудрий, справедливий*)
4. Який розділ Біблії починається словами «Спочатку було слово»? (*Євангеліє від апостола Івана*)
5. Яку форму має ім'я Ісус у Франції та Іспанії? (*Жезю та Хесус*)
6. Як перекладається з давньогрецької мови слово «апостол»? (*Посланець, вісник*)
7. Яке з біблійних імен фігурує у православних святцях, але ніколи не використовується для називання дітей? (*Ісус*)
8. Яке значення має слово «лепта», відоме з фразеологізмів «лепта вдови» і «внести свою лепту»? (*Лепта – грецька назва найдрібнішої монети, якою користувалися в Давній Греції і Палестині тих часів*)
9. Який вигляд мало чудовисько Левіафан, назва якого вживається для образного позначення чогось страшного, неймовірно великого розмірами? (*Потвора, в якій поєдналися ознаки крокодила й велетенської змії*)
10. Яке місто, часто згадуване в Біблії, стало синонімом міста, повного спокус і всілякого зла? (*Вавилон*)
11. З яким значенням уживається нині слово «фарисеї»? (*облудники, лицеміри, ханжі*)
12. Ім'я якого з персонажів Біблії перекладається як «сонячний, сонечко»? (*Самсон*)
13. Яке значення має слово «заповіт», коли використовується як назва розділів Святого Письма – Старого й Нового Заповітів? (*союз, угода, укладені з Богом*)
14. Як з давньогрецької мови перекладається слово «Євангелія»? (*Добра звістка, новина*)
15. Яка з біблійних героїнь стала символом жіночої мудрості? (*Цариця Савська, згадувана в розділах, присвячених царю Соломону*)
16. Якими мовами було написано Біблію? (*Старий Заповіт – давньоєврейською та арамейською мовами, Новий заповіт – давньогрецькою*)